

**MÜZİK ÖĞRETMENLERİNİN
MESLEKİ YETERLİLİKLERİNE VE MÜZİKSEL BİRİKİMLERİNE
BAKIŞ AÇILARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yrd. Doç. Dr. Sadık YÖNDEM*
Yrd. Doç. Dr. Öznur ÖZTOSUN*

1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze
Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi
SDÜ, 7-10 Nisan 2004, Isparta

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, müzik öğretmenlerinin mesleki yeterlilik açısından kendilerini nasıl gördüklerini ve aynı zamanda 1997-1998 Eğitim yılında uygulamaya konulan son program kapsamında yetişen ve eski programla yetişen öğretmenler arasında mesleki yeterlilik bakımından fark olup olmadığını belirlemektir. Ayrıca müzik öğretmenlerinin, mesleki çalışma sürelerine göre müzik alanı ile ilgili aldıkları dersleri, yeterli bulup bulmadıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini Bolu ili ve ilçelerindeki ilköğretim okullarında öğretmenlik yapan müzik öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu amaçla bu ildeki toplam 17 öğretmene ulaşılabılmıştır. Verilerin toplanmasında betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Verilere ulaşmada öğretmenlerin mesleki düzeylerinin belirlenmesinde "Öğretmenlik Mesleki Yeterlilik Ölçeği" ve eğitimleri sırasında aldıkları dersleri yeterli bulup bulmadıklarını belirlemek üzere, araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket kullanılmıştır.

GİRİŞ

Öğrenme-öğretme ortamının en önemli değişkenlerinden biri olan öğretmenler, öğretim işi için yetiştirilmiş kişilerdir. Bu açıdan öğretmenlik, özel bilgi, beceri, istek, ilgi, sabır ve yetenek gerektiren bir meslektir. Bu meslek de eğitim ve öğretim işi yani, "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istendik değişme meydana getirme süreci" (Ertürk,1997) ve bu davranış değişikliğinin okulda planlı ve programlı bir şekilde yapılması süreci" için (Demirel,1999) öğretmenler donanımlı bir biçimde yetiştirilir. Burada hem öğretmenlik özellikleri hem de hangi alanın öğretmeni olarak yetiştiriliyorsa o alanın yeterliliği açısından bir eğitim sürecinden geçerler. Bu süreçte "etkili öğretmenlik için kişilerin bireysel özellikleri ve niteliklerinin yanı sıra mesleki bilgi ve becerilerine dönük niteliklerle donanmış olmaları gerekir. Öğretmenlere bu nitelikleri eğitim yoluyla kazandırılabilir; diğer bir anlatımla öğretmenlik meslek bilgisinin teknik yönü bu yolla geliştirilebilir. Öğretmeyi gerçekleştirirken aynı zamanda; öğretim etkinliklerini planlama, öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanma, etkili iletişim kurma, sınıf yönetimi, zamanı etkili kullanma, öğrenmeleri değerlendirme, rehberlik yapma olarak, her öğretmenin göstermesi gereken mesleki nitelikleri yedi grupta toplayabiliriz." (Demirel,1999) "Büyüme ve vücutta değişik etkilerle oluşan geçici değişimlere atfedilemeyecek yaşantı ürünü olarak meydana gelen davranışta yada potansiyel davranıştaki nispeten kalıcı izli değişme"yi (Senemoğlu,2002) oluşturan öğretmenin mesleki yeterliliği üç şekilde açıklanabilir:

Birincisi, " Little (1995) Öğretmenlerin gerekli olan konu-kapsam bilgisini almaları ve ayrıca hizmet içinde belirli bir kursun detaylarını etkin ve güvenli şekilde öğretmek için gereken yeterliliği gösterebilmeleridir."

İkinci şekli, 'Little (1982) öğretmenlerin mevcut öğretim stratejilerini etkili şekilde kullanma becerilerine sahip olma inancıdır" (Ültanır,2002).

*A.İ.B.Ü Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri

Üçüncü şekli, "Lortie (1975) öğretmenlerin mesleki yeterliliği onların konu-kapsam bilgisi ile öğretim tekniklerini öğretme süreci sırasında bir arada kullanmaları ve öğrencilerle karşılaştıklarında yeterli standartlara sahip olmaları şeklinde tanımlanır" (Ültanır,2002).Öğretmen yeterliliğinin kapsamına bakıldığında da, en önemli boyutlardan birinin alanla ilgili yeterlilik olduğu vurgulanmaktadır. Müzik öğretmenliğinde mesleki yeterlilik açısından alan yeterliliği, öğretmenlik eğitimi süresinde alınan derslerin içerik ve niteliğinin yeterli olup olmadığı tartışmasını gündeme getirmektedir.

Bu bağlamda bu araştırmada, Müzik öğretmenlerinin genel olarak mesleki yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi, ve mesleki eğitimleri süresince aldıkları alan derslerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.Aynı zamanda öğretmenlerin mesleki yeterlilik ve alanla ilgili eğitimlerini yeterli bulup bulmadıklarının özellikle mesleki çalışma sürelerine göre karşılaştırılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Örneklem:

Araştırmada, 2002-2003 Öğretim yılında Bolu İli ve ilçelerindeki milli eğitime bağlı okullarda öğretmenlik yapan, araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 17 müzik öğretmeni alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 10'u YÖK'ün uygulamaya koyduğu Yeni programla yetişen, 7'si ise eski programla yetişen müzik öğretmenleridir.

Veri Toplama Araçları :

Bu araştırmada, öğretmenlerin görevlerini yerine getirirken aldıkları eğitimi ne derecede yeterli gördüklerini belirlemek için Ültanır (2001) tarafından geliştirilen öğretmenlerin alanında bilgili olma öğretim yöntemlerini bilme, kullanabilme ve sağlıklı bir öğrenme ortamı hazırlama vb. maddeleri kapsayan 21 maddeden oluşan"Öğretmenlik Mesleki Yeterlilik Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçeğin değerlendirilmesinde 5'li derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen puanların yüksekliği mesleki yeterliliği yansıtmaktadır.

Ayrıca öğretmenlerin eğitimleri aşamasında aldıkları dersleri yeterli bulup bulmadıklarını belirlemek üzere araştırmacılar tarafından hazırlanan bir anket kullanılmıştır. Bu ankette, çalgı eğitimi-okul çalgıları –çalgı toplulukları ile ilgili 7 madde, ses-toplu ses eğitimi ile ilgili 4 madde, müz.teo.işt.ok.yaz-müzik tarihi-geleneksel müziklerle ilgili 6 madde bulunmaktadır. Anketin yanıtlanmasında yeterli-orta-yetersiz olarak öğretmenlerin görüşlerini belirtebilecekleri derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Bu şekilde ankette her alt boyuta ilişkin öğretmenlerin aldıkları eğitimi yeterli bulup bulmadıkları belirlenebilmektedir.

Verilerin Çözümlemesi:

Verilerin çözümlenmesinde frekans yüzde aritmetik ortalama gibi betimsel istatistik teknikleri ve t testi kullanılmıştır. Öğretmenlerin kıdemlerine göre mesleki yeterlilik puanlarının ve bireysel çalgı eğitimi-okul çalgıları – çalgı toplulukları, bireysel ses eğitimi- toplu ses eğitimi, müz.teo.işt.ok.yaz- geleneksel müzikler-müzik tarihi ile ilgili maddelerin test edilmesinde t testi kullanılmıştır Anketteki her soruya ilişkin yanıtlarının belirlenmesi ve alt boyutların hangisinde yeterli bulup bulmadıklarının belirlenmesinde ise frekans yüzde ve aritmetik ortalama hesaplamaları kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırma bulgularının verilmesinde öncelikle öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre mesleki yeterlilik puanlarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir. Daha sonra **bireysel çalgı eğitimi-okul çalgıları – çalgı toplulukları , bireysel ses eğitimi - toplu ses eğitimi, müz.teo.işt.ok.yaz- müzik tarihi- geleneksel müzikler** ile ilgili maddelere göre aldıkları

eğitimi yeterli bulup bulmamalarına ilişkin oğretmen görüşlerinin aritmetik ortalamalarına, daha sonra da mesleki kdeme göre bu alt boyutların karşılaştırılmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1'de mesleki kdemi 1-2 yıl olarak sınıflandırılanlar yeni programa göre, 3 ve daha fazla yıl olarak sınıflandırılanlar ise eski programa göre eğitim alanları yansıtılmaktadır.

Tablo 1.Mesleki Kdeme Göre Mesleki Yeterlilik Puanları

Kıdem Bakımından Mesleki Yeterlilik	N	X	SS	Sd	t	p
1-2 Yıl	10	4.16	.34	15	.129	.899
3 Yıl ve Daha Fazla	7	4.13	.28			

*p<.05

Tablo 1'de eski ve yeni programa göre eğitim alan müzik oğretmenlerinin görüşlerinin mesleki yeterlilik açısından anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmektedir.

Tablo 2 de müzik oğretmenlerinin öğrenimleri boyunca aldıkları Bireysel algı Eğitimi - Okul algıları-algı Toplulukları , Bireysel Ses Eğitimi-Toplu Ses Eğitimi, Müz. Teo. İşt. Ok. Yaz.- Müzik Tarihi- Geleneksel müziklerle ilgili görüşleri yer almaktadır.

Tablo2. Aldıkları Alan Derslerine Göre Müzik Oğretmenlerin Görüşleri

		Yetersiz		Orta		Yeterli	
		F	%	f	%	f	%
Bireysel algı Eğitimi	Süresi	6	35.3	3	17.6	8	47.1
	Düzeyi	1	5.9	8	47.1	8	47.1
	Mesleğe Yönelik Oluş Düzeyi	9	52.9	5	29.4	3	17.6
	Dağarcığı	6	35.3	7	41.2	4	23.5
Okul algıları	Süresi	9	52.9	6	35.3	2	11.8
	Düzeyi	5	29.4	8	47.1	8	23.5
	Mesleğe Yönelik Oluş Düzeyi	9	52.9	2	11.8	6	35.3
	Dağarcığı	10	58.8	6	35.3	1	5.9
Çalgı Toplu lukları	Süresi	4	23,5	6	35,3	7	41,2
	Düzeyi	2	11,8	11	64,7	4	23,5
	Mesleğe Yönelik Oluş Düzeyi	6	35,3	6	35,3	5	29,4
	Dağarcığı	5	29,4	8	47,1	4	23,5
Bireysel Ses Eğitimi	Süresi	4	23,5	7	41,2	6	35,3
	Düzeyi	2	11,8	4	23,5	11	64,7
	Mesleğe Yönelik Oluş Düzeyi	5	29,4	5	29,4	7	41,2
	Dağarcığı	5	29,4	10	58,8	2	11,8
Toplu Ses Eğitimi	Süresi	-	-	7	41,2	10	58,8
	Düzeyi	-	-	5	29,4	12	70,6
	Mesleğe Yönelik Oluş Düzeyi	4	23,5	6	35,3	7	41,2
	Dağarcığı	3	17,6	6	35,3	8	47,1

Müzik Teo. İşt. ve Oku.	Süresi	3	17,6	3	17,6	11	64,7
	Düzeyi	4	23,5	3	17,6	10	58,8
	Mesleğe Yönelik Oluş Düzeyi	4	23,5	5	29,4	8	47,1
	Dağarcığı/Kaynağı	4	23,5	6	35,3	7	41,2
Müzik Tarihi	Süresi	8	47,1	5	29,4	4	23,5
	Düzeyi	7	41,2	6	35,3	4	23,5
	Mesleğe Yönelik Oluş Düzeyi	8	47,1	8	47,1	1	5,9
	Dağarcığı/ Kaynağı	9	52,9	5	29,4	3	17,6
Geleneksel Müzikler	Süresi	10	58,8	4	23,5	3	17,6
	Düzeyi	11	64,7	4	23,5	2	11,8
	Mesleğe Yönelik Oluş Düzeyi	12	70,6	4	23,5	1	5,9
	Dağarcığı/Kaynağı	13	76,5	4	23,5	-	-

Tablo 2 de bu derslere; süre, düzey, mesleğe yönelik oluş ve dağarcık açısından bakıldığında şu dağılımlar görülmektedir.

Bireysel Çalgı Eğitimi dersinde süre açısından yeterli, düzey açısından orta ve yeterli, mesleğe yönelik oluşu açısından yetersiz ve dağarcık açısından orta seçeneğinde bir yığılım gözlenmektedir.

Okul Çalgıları dersinde süre, mesleğe yönelik oluş ve dağarcık açısından yetersiz, düzey açısından ise orta seçeneğinde yığılım gözlenmektedir.

Çalgı Toplulukları dersinde süre açısından yeterli, düzey ve dağarcık açısından orta, mesleğe yönelik oluş açısından ise orta ve yetersiz seçeneklerinde eşit yığılım gözlenmektedir.

Bireysel Ses Eğitimi dersinde süre ve dağarcık açısından orta, düzey ve mesleğe yönelik oluş açısından yeterli seçeneğinde yığılım gözlenmektedir.

Toplu Ses Eğitimi dersinde süre, düzey, mesleğe yönelik oluş ve dağarcık açısından yeterli görüşünde yığılım gözlenmektedir

Müz. Teo. İşt. Ok. dersinde süre, düzey, mesleğe yönelik oluş ve dağarcık açısından yeterli görüşünde yığılım gözlenmektedir

Müzik Tarihi dersinde süre, düzey, mesleğe yönelik oluş ve dağarcık açısından yetersiz görüşünde yığılım gözlenmektedir

Geleneksel Müziklerle ilgili derslerde süre, düzey, mesleğe yönelik oluş ve dağarcık açısından yetersiz görüşünde yığılım gözlenmektedir.

Özetle Tablo 2'de Aldıkları alan derslerine göre müzik öğretmenlerin görüşleri özellikle toplu ses eğitimi ile müzik.teo. ve işit. derslerinde aldıkları eğitimi daha yeterli buldukları, ikinci sırada bireysel ses eğitimi orta ve yeterli düzeyde buldukları, bireysel çalgı eğitimi ve çalgı toplulukları derslerini orta düzeyde yeterli buldukları, son olarak da müzik tarihi ve geleneksel müziklerle ilgili derslerde aldıkları eğitimi ise daha yetersiz buldukları dikkati çekmektedir.

Tablo 3'de Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Eğitimleri Süresince Aldıkları Derslere İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Eğitimleri Süresince Aldıkları Derslere İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Bireysel Çalgı-Okul Çalgıları Çalgı Toplulukları	N	X	SS	Sd	t	p
1-2 Yıl	10	1.94	.37	15	-.762	.458
3 Yıl ve Daha Fazla	7	2.07	.28			
Bireysel Ses-Toplu Ses Eğitimi						
1-2 Yıl	10	2.45	.34	15	2.464	.026
3 Yıl ve Daha Fazla	7	1.08	.43			
Müziksel İşitme - Müzik Tarihi-Geleneksel Müz. İlgili Dersler						
1-2 Yıl	10	1.90	.51	15	1.170	.260
3 Yıl ve Daha Fazla	7	1.64	.32			

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, Öğretmenlerin aldıkları Bireysel Ses ve Toplu Ses Eğitimi derslerinin mesleki yaşantılarına aktarılmasında 1-2 yıllık kıdeme sahip öğretmenler lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Bu durumda, yeni programa göre yetişen öğretmenlerin bireysel ses eğitimi ve toplu ses eğitimi ile ilgili dersleri, eski programda yetişen öğretmenlere göre daha yeterli buldukları gözlenmektedir. Bununla beraber Bireysel Çalgı-Okul Çalgıları-Çalgı Toplulukları, Müziksel İşitme - Müzik Tarihi ve Geleneksel Müzikler derslerinde gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin MYÖ (Mesleki Yeterlilik Ölçeği) den aldıkları puanlardan kendilerini mesleki açıdan yeterli gördükleri ve bu sonucu mesleki kıdem değişkeninin de etkilemediği saptanmıştır.

Bireysel Ses Eğitimi ve Toplu Ses Eğitimi dersleri açısından mesleki kıdem değişkenine bakıldığında yeni programdan mezun öğretmenlerin bu dersleri daha yeterli gördükleri saptanmıştır.

Müzik Tarihi ve Geleneksel Müziklerle İlgili dersler açısından öğretmenlerin aldıkları eğitimi ne derece yeterli gördükleri incelendiğinde, öğretmenlerin büyük bir kısmının aldıkları eğitimi "yetersiz" gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, yeni programın Müzik tarihi ve Geleneksel Müziklerle İlgili dersler açısından tekrar gözden geçirilerek düzenlenmesi gerektiği söylenebilir.

Bu sonuçlar doğrultusunda bu araştırmaya yönelik olarak aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

1. Bu araştırma Bolu İl merkezinde görev yapan öğretmenleri kapsamaktadır. Öğretmen sayısının azlığı göz önünde bulundurularak araştırma evreni daha genişletilip tekrar uygulanması yararlı olabilir.

2. Geleneksel müziklerle ilgili derslerin içeriği, süreleri ve eşitiliği gözden geçirilip "MEB Müzik ğretim Programı incelenerek" tekrar düzenlenebilir.

3. Öğretmenlerin kendilerini yetersiz gördükleri alanlar tespit edilerek , bu alanlara yönelik olarak eğitim alabilecekleri kurslar ve seminerler düzenlenip tüm müzik ğretmenlerinin katılımı sağlanabilir.

4. Müzik ğretmeni yetiştiren kurumlar, oluşturacakları kurul aracılığı ile mezunlarından düzenli olarak raporlar alarak programların uygulamadaki görünümünü izleyebilir. Böylece uyguladıkları programları değerlendirerek, yeniden düzeltme yoluna gidebilirler.

KAYNAKÇA

Demirel, zcan; Planlamadan Değerlendirmeye ğretme Sanatı, Pegem Yayıncılık, Ankara, 1999, s.18,195-197.

Ertürk, Selahattin; Eğitimde Program Geliştirme, Meteksan Matbaacılık, Ankara,1997, s.12.

ltanır, Emel; ğretmenlerin Mesleki Yeterliliklerinin İncelenmesi: Mesleki Doyum İle Mesleki Yeterlilik Arasındaki İlişki, AİB Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:2002-1, Sayı 4, s.160, Bolu, 2002.

Senemoğlu, Nuray; Gelişim ğrenme ve ğretim, Gazi Kitabevi, Ankara, 2002, s.94.